

Stichting
KERKELIJK KUNSTBEZIT
in Nederland

Mariahoek 16-17 - 3511 LG Utrecht
Telefoon 030 - 2 34 07 42
Fax 030 - 2 31 87 72

Stichting
KERKELIJK KUNSTBEZIT
in Nederland

Dorpskerk
Kerkplein 2
2251 BS Voorschoten

Utrecht
28 januari 2003

Betreft Basisregistratie-rapport

Geachte mevrouw, mijnheer,

Ingesloten vindt u het Basisregistratie-rapport waarin het kunst- en cultuurbezit van uw kerk in woord en beeld is vastgelegd. Dit werk is uitgevoerd in opdracht van uw parochie en werd mede mogelijk gemaakt door een subsidie van het ministerie van OC&W. Wij raden u aan om dit rapport zorgvuldig op een centrale plaats te bewaren. Dit rapport bevindt zich ook in de archieven van de SKKN. Extra kopieën worden uitsluitend tegen betaling verstrekt.

Dit rapport is om verschillende redenen van belang.

Van het volledige bezit van uw kerk zijn de basisgegevens nu vastgelegd. Deze gegevens kunnen bij verschillende gebeurtenissen van pas komen.

Als één van de objecten zou worden ontvreemd, heeft de politie deze gegevens nodig. Ook uw verzekeringsmaatschappij zal naar deze gegevens kunnen vragen.

Daarnaast kunt u aan de hand van dit rapport jaarlijks controleren of alle objecten nog aanwezig zijn en tegelijkertijd de conditie van de objecten toetsen.

U kunt de SKKN ook vragen om elke drie of vijf jaar het bezit van uw kerk te controleren op aanwezigheid en op conditie. Hieraan zijn wel kosten verbonden.

Op basis van dit rapport kan de SKKN, tegen betaling, een Rapport met Onderzoek samenstellen waarin naast een uitgebreide beschrijving eveneens kunsthistorisch onderzoek wordt gedaan naar de aard van de objecten, de makers en de mogelijke herkomst. Een voorbeeld uit een dergelijk rapport is ingesloten.

Stichting
KERKELIJK KUNSTBEZIT
in Nederland

Wij hopen dat dit Basisregistratie-rapport ook als basis zal dienen voor uw beleid ten aanzien van het gebruik en de conservering van dit aan uw zorg toevertrouwde, bijzondere erfgoed.

Mocht u vragen hebben over bijvoorbeeld het onderhoud, de conservering of mogelijke restauraties van de objecten, dan kunt u altijd bij de SKKN terecht.

Tevens wijs ik u op het bestaan van het 'Vraag en Aanbod project', dat de SKKN in opdracht van de kerkgenootschappen uitvoert. Kerkelijke objecten die in uw kerk niet meer worden gebruikt, kunnen mogelijk elders een nieuwe plaats krijgen, waardoor hun liturgische functie behouden blijft. Mocht u 'aanbod' hebben of juist op zoek zijn naar bepaalde objecten, dan kunt u contact met ons opnemen.

Overigens bemiddelt de SKKN ook als u op zoek bent naar hedendaagse kunstenaars die gespecialiseerd zijn in het vervaardigen van kerkelijke kunst.

Met vriendelijke groet,

M.J.W.J. van der Sterre
Directeur

Bijlage bij het registratierapport

Het registratierapport dat u nu hebt ontvangen is een catalogus van de objecten die uw kerk/klooster/instelling bezit.

De ervaring leert dat iedere generatie gelovigen nieuwe objecten voor de kerk/klooster verwerft en dat andere objecten elders een nieuwe bestemming vinden. Dit rapport dient daarom iedere vijf á tien jaar geactualiseerd te worden.

In Rooms-Katholieke kerken staan alle objecten onder diocesaan toezicht, ondanks het feit dat de objecten eigendom zijn van een bepaalde parochie. Bij ingrijpende wijzigingen van de situatie (bijvoorbeeld bij het in bruikleen geven aan een museum of bij restauratie) is er altijd toestemming nodig van het bisdom!

Het is verstandig om een lijst bij te houden van deze voorwerpen zodat deze te zijner tijd in de bijgevoegde catalogus kunnen worden bijgeschreven of afgevoerd. In de volgende gevallen is het noodzakelijk de SKKN te informeren zodat de gegevens van de SKKN up-to-date blijven en er hulp kan worden geboden als dat noodzakelijk is:

- Dreigende sluiting
De SKKN kan de kerk inventariseren en objecten elders onderbrengen via het Vraag en Aanbodproject. De SKKN maakt op verzoek ook waarde stellingen op het gebied van kerkgebouwen en hun interieurs.
- Restauratie, herinrichting
De SKKN kan u advies geven over de noodzaak van een conservering of restauratie en geeft advies over kundige restauratoren.
- Brand en andere calamiteiten
De SKKN kan de verzekeringsmaatschappijen de juiste objectinformatie en foto's leveren.
- Diefstal
De SKKN kan de politie, douane en verzekeringsmaatschappijen de juiste objectinformatie en foto's leveren.
- Langdurig bruikleen aan een museum
De SKKN houdt bij welke objecten van een bepaalde kerk in bruikleen zijn gegeven. Zodat ook volgende generaties nog weten waar de objecten worden bewaard van een bepaalde kerk en de objecten niet zoek kunnen raken.
- Verwerving van 'nieuwe' objecten
De SKKN voegt voor de kerk nieuwe objecten toe aan de bestaande lijst van voorwerpen zodat het totale bezit bekend blijft.

De kerkelijk collectie

Iedere geloofsgemeenschap heeft objecten die gebruikt worden tijdens de eredienst en die daarvoor typerend zijn. Geloofsgemeenschappen als de Rooms-Katholieke - en Oud-Katholieke kerken bezitten over het algemeen veel objecten: beelden, altaarvoorwerpen, schilderijen, liturgische kleding etc. Meestal zijn deze voorwerpen rijk bewerkt.

In Protestantse kerken worden er minder voorwerpen gebruikt tijdens de eredienst, deze geloofsrichting is primair gericht op het woord. Dat wil niet zeggen dat de voorwerpen minder belangrijk of minder kostbaar zouden zijn.

Voor kerkelijke objecten geldt dat ze bijzonder zijn omdat ze het tastbare resultaat zijn van het specifieke gedachtegoed van een geloofsrichting!

De kerkelijke collectie is in de loop van jaren, soms zelfs van eeuwen, gegroeid. Ondanks het feit dat veel objecten hun liturgische functie hebben verloren, behoren ze tot de geschiedenis van de kerk. Ze zijn in de loop van de tijd in het bezit van de kerk gekomen en worden van generatie op generatie doorgegeven. Veel gemeenteleden/parochianen hebben een emotionele band met 'hun' kerkgebouw en 'hun' objecten. Gebouwen (kerk, toren, pastorie, kosterswoning), kerkhof en objecten tonen de brede geschiedenis van uw kerk. Nu bent u de verantwoordelijke rentmeester. Die verantwoording heeft belangrijke consequenties. In dit werk wil de SKKN u de helpende hand reiken.

Kerncollectie

De SKKN meent dat het van belang is om te bepalen wat de belangrijkste groep objecten – de kerncollectie – van uw kerk is. Op zich is ieder object van belang voor de collectie van de kerk. Mocht er op een bepaald moment een keuze noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld welke (groep) objecten geconserveerd of gerestaureerd moeten worden, moet het belang van deze objecten voor uw kerk worden aangetoond. Subsidiegevers vragen daar tegenwoordig naar.

Keuzen

Voor het bepalen van de kerncollectie moeten keuzen worden gemaakt. Dat moet gebeuren op grond van heldere argumenten. Wij bieden u hiervoor enkele criteria. Maar het is niet vanzelfsprekend dat de belangrijkste objecten van een kerk ook de, in geld uitgedrukte, kostbaarste objecten zijn!

I. Belang van de objecten zelf

Welke objecten?

1. Kernobjecten

De belangrijkste voorwerpen zijn die objecten die in de geschiedenis van de kerk een belangrijke, niet weg te denken decoratieve of een liturgische functie hebben.

Ook als ze op dit moment hun oorspronkelijke functie niet meer hebben.

Bijvoorbeeld: altaaropstand met schilderij, heiligenbeelden, kansel, orgel, doopvont of monstransen.

2. Ondersteunende objecten

Daarnaast zijn er een aantal objecten die ook tijdens de diensten worden gebruikt maar om diverse redenen van minder belang zijn, zoals kaarsenbak, bloementafeltje, trouwbankje. Deze voorwerpen ondersteunen de onder 1 benoemde voorwerpen.

3. Documentaire objecten

Als laatste kennen we de voorwerpen die 'documentaire waarde' hebben.

Bijvoorbeeld predikantenlijsten of pastoorsportretten en oude foto's.

4. Overige objecten

Wat over blijft is een restgroep. In een aantal gevallen houden deze objecten ogenschijnlijk geen direct verband met de kerk. Soms zullen dit geschenken zijn of voorwerpen die nu geen liturgische of decoratieve functie meer hebben. U kunt overwegen om ze, na toestemming van het bevoegde gezag, via het Vraag en Aanbodproject van de SKKN, elders een nieuwe bestemming te geven.

Vaak zijn het voorwerpen van huishoudelijke (bloemenvazen) of van technische aard. Deze objecten zouden soms bij een museum een goed onderkomen kunnen vinden.

Het is duidelijk dat de prioriteit, de zorg en dus ook het geld, moet uitgaan naar de objecten die in groep 1 en 2 thuis horen. Samen vormen deze voorwerpen de kerncollectie van uw kerk/klooster/instelling.

II. Belang van de objecten voor de kerk/het klooster/de instelling

De objecten kunnen vanuit verschillende invalshoeken worden bekeken.

1. Kerkhistorisch belang

Naast het archief van uw kerk zijn alle objecten die voor uw kerk zijn gemaakt, geschonken en gekocht van belang voor de geschiedenis van uw eigen gemeente/parochie/klooster.

2. Cultuurhistorisch belang

Komen de objecten in deze vorm alleen bij u in de streek voor en/of zijn ze exemplarisch voor uw geloofsrichting?

Zijn dit soort objecten zeldzaam of niet?

Bijvoorbeeld een bepaald type avondmaalbekers of een bepaald type grafzerk, scheepsmodellen in de kerkruimte.

3. Kerksociologisch belang

Vraag: Wat deed/doet de kerk voor haar leden, wie waren/zijn de leden.

Voorbeelden die dit illustreren zijn oude foto's of de gedenkboeken van de jongelings- of later de jeugdvereniging.

4. Kunsthistorisch belang

Door welke kunstenaars en in welke stijl zijn de objecten vervaardigd?

Bijvoorbeeld het zilverwerk, de beelden of de schilderijen.

5. Economisch belang

Dit aspect is minder belangrijk. De objecten blijven immers in de kerk/klooster/instelling en worden nooit verkocht. De economische waarde is alleen van belang voor het vaststellen van de verzekeringspremie.

6. Is er sprake van een ensemble waarde?

Stammen de objecten in de kerk uit dezelfde periode en zijn ze in dezelfde stijl uitgevoerd? De Amsterdamse neogotische Krijtbergkerk is een duidelijk voorbeeld. Vrijwel alle objecten hebben neogotische stijlkenmerken. De objecten tezamen versterken elkaar, los hebben ze die toegevoegde betekenis niet.

III. Belang voor het nationale erfgoed

1. Zijn de objecten van lokaal of regionaal belang?

Waren het bijvoorbeeld lokale kunstenaars die de objecten hebben gemaakt?

2. Zijn de objecten van nationaal belang?

Objecten van nationaal belang vallen onder de Wet Behoud Cultuurbezit. Deze bijzondere objecten staan op een speciale lijst en zijn een onvervreemdbaar onderdeel van de Collectie Nederland.

Assistentie

Het verantwoord selecteren van de objecten en het vaststellen van de kerncollectie vereist specialistische kennis. Niet alleen van de objecten zelf, maar ook van de het bezit van andere kerken. Het is noodzakelijk om de objectgegevens van een bepaalde kerk te kunnen toetsen aan het totale bezit van deze geloofsgemeenschap maar daarnaast moet het bezit worden getoetst aan het lokale, provinciale en nationale kerkelijk kunstbezit om tot een gefundeerde afweging te kunnen komen. Omdat de SKKN al jaren de gegevens over het bezit van kerken en kloosters vastlegt, is de expertise bij de medewerkers van de SKKN groot. Op uw verzoek kan de SKKN u helpen bij het vaststellen van de kerncollectie. Daarnaast kan de SKKN u assisteren bij het opstellen van een subsidieaanvraag of bij de keuze van een kundig restaurator.

**NEDERLANDSE HERVORMDE KERK
VOORSCHOTEN (EN VEUR), DORPSKERK
BASISREGISTRATIE VAN HET KUNSTBEZIT
TOEVOEGINGEN EN AANVULLINGEN OP HET RAPPORT
VAN 9 FEBRUARI 1981 EN DE FOTONUMMERS**

50.259.3-4, 50.259.7- 8, 50.259.12a-16a en 50.259.18a – 23a.

Inventarisatie: Matthijs J. Burger, 15-9-1994

Redactie: Marjan Halma, oktober 2002

Copyright: Stichting Kerkelijk Kunstbezit in Nederland

Mariahoek 16-17

3511 LG Utrecht

tel.: 030-2340742

fax: 030- 2318772

www.skkn.nl

info@skkn.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets in deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de SKKN.

AANBEVELINGEN

Historisch overzicht

Een schenking van 16.000 gulden door Mejuffrouw M.J.H. Kuys in 1866 maakte het mogelijk een nieuwe kerk te bouwen. Er werd een prijsvraag uitgeschreven en het ontwerp van de architect Adolph Truiding werd uitgekozen. De oude toren bleef gehandhaafd. Het gebouw was klaar in 1868.

In 1960 is het interieur ingrijpend veranderd. Het hout op de vloer maakte plaats voor beton belegd met kwartssteen. De muren werden verdubbeld en voor de neogotische ramen kwamen vierkante raamomlijstingen zodat de oorspronkelijke vorm niet meer te zien is. Tevens werd het plafond verlaagd en kwam nieuwe verlichting.

De gietijzeren preekstoel werd opgenomen in de collectie van het Rijksmuseum.

Waardebepaling

Van belang zijn de avondmaalsbekers van de zilversmeden Abraham Fortman en Francois van Stapele (inventaris 1981 nrs. 7 en 8 en aanvullingenlijst 2002); de avondmaalsplank uit 1702 (idem nr. 2); het tekstenbord uit 1636 (idem nr. 14) ; de houten kist met ijzerbeslag (idem nr. 19) en het historische orgel (idem nr. 18). Van lokaal genealogisch belang zijn de grafzerken (nr. 15).

Conditie van de voorwerpen en klimatologische omstandigheden.

De conditie van de objecten is op dit moment overwegend goed te noemen. Met het oog op het behoud van met name het historische orgel zal steeds aandacht besteed dienen te worden aan de klimatologische omstandigheden (het vermijden van grote schommelingen in temperatuur en relatieve luchtvochtigheid).

Fotonr.53.255.29

Fotonr.53.255.30

TOEVOEGINGEN**20. KANSEL**

Afmetingen niet geïnteriseerd; hout; 1960 / 1961.

Herkomst: schenking plaatselijke breiclubs.

Foto nr.: 50.255.29 (zie hierboven)

21. GEDENKSTEEN (achter gemetselde wand; zuidoosthoek van de kerk, boven de zijdeur).

Afmetingen niet geïnteriseerd; natuursteen; 1866.

Staat: niet meer zichtbaar; bij de verbouwing van 1961 kwam de gedenksteen achter een muur te zitten.

23. GEDENKSTEEN (torenwand boven het orgel)

H. 60 cm., br. 70 cm.; steen?; 1635.

24. KANSELBIJBEL (kansel)

45 x 27 cm.; leren band, koperen klampen; Nicolaas Goetzee Gorinchem, met topografisch kaarten van W.A. Bachiene, Kuilenburg; 1750.

Herkomst: geschonken bij 25 jarig jubileum Ds. Sluijter in 1862.

25. VIER AVONDMAALSBEKERS
(kist kerk)

H. 17 cm., diam. 9 cm.; verzilverd metaal; XXB.

Merken

KELTUM in een rechthoek [= Firmastempel Keltum B.V., Zeist]
Kroontje.

Fotonr. 53.255.16

26. VIJFDEELIG AVONDMAALSSTEL
(kist kerk)

Diam. schotel 12,5 cm.; h. kan 16 cm, h. bekertje 4,7 cm.; pleet; met wapen Voorschoten; XXB.

Merken:

ZILFA PLEET 90 [= firmastempel N.V. Zilverfabriek, Voorschoten]

A in cirkel met vier lobben [= jaarletter?]
Eekhoorn in cirkel [?]

Fotonr. 53.255.16

27. KROONLUCHTER (zaaltje)

H. 130 cm., diam. 280 cm.; koperlegering; XIX.

28. KISTORGEL (kerk)

H. 118 cm., br. 124,5 cm.; d. 56 cm.; eikenhouten kas; J. de Koff; XXB.

Herkomst: een klooster uit Raalte (Overijssel).

29. HARMONIUM (kerk)

H.m 116 cm., br.132 cm., d. 64 cm.; eikenhout; met naamplaatje Heolus; XXA.

31. LUIKLOK (toren)

Diam. 146 cm.; brons; Van Bergen, Heiligerlee; 1949.

32. CARILLON (toren)

Afmetingen niet geïnventariseerd; 37 bronzen klokken; 1965.

33. WIJZERS TORENKLOK (zuidwand kerk)

L. grote wijzer ca. 130 cm., l. kleine wijzer 70 cm.; verguld metaal; XIX?

Herkomst: toren dorpskerk, bezit gemeente Voorschoten.

AANVULLINGEN**AD 1 DOOPBEKKEN**

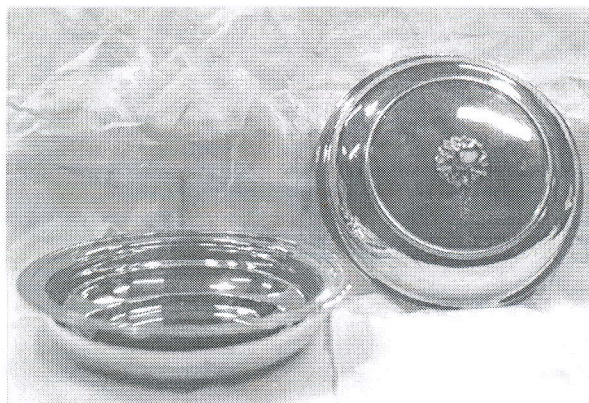
(bergruimte kansel)

H. schaal met deksel 15 cm., diam. schaal
22,7 cm.; zilver; 1836.

Merken bodem bekken:
eerste gehalteteken

Minervakopje met A [= waarborgkantoor
Amsterdam]

Slecht leesbaar meesterteken

Herkomst: schenking van Jhr. Steengracht en zijn vrouw ter gelegenheid van de doop van hun zoon Hendrik Adolf.

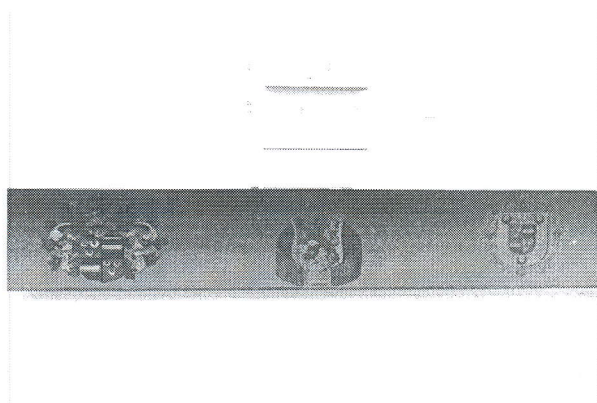
Fotonr. 53.255.18

AD 2 AVONDMAALSTAFEL MET WAPENPLANK

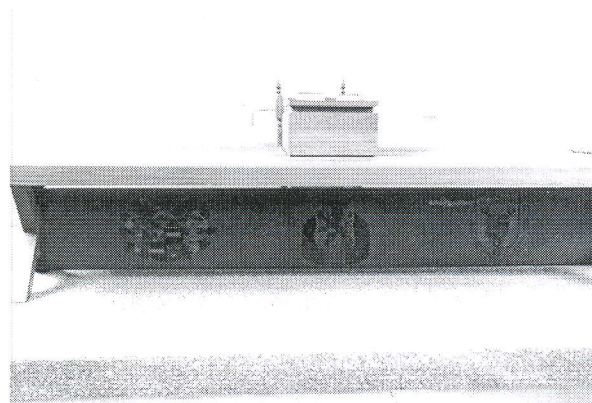
H. tafel ca. 70 cm., l. ca. 365 cm.; hout; XXc/d.

H. wapenplank 46 cm., l. 335 cm.; geverfd hout met drie wapens in houtsnijwerk; 1702.

Staat: wapenplank waarschijnlijk gerestaureerd in 1940 en in 1956 (door leerlingen van de ambachtschool door en door schilder / restaurateur N.van Bohemen).

Fotonr. 53.255.26

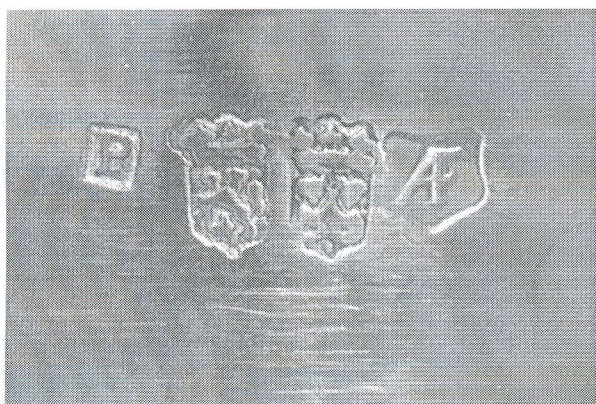
Fotonr. 53.255.26A

AD 7 EN 8 VIER AVONDMAALSBEKERS

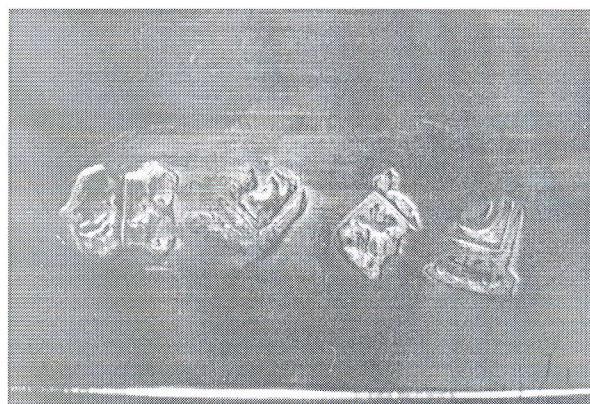
(kist kerk)

(Ad 7) H. 22 cm., diam. kelkmond 11 cm.; zilver; beker A en B Abraham Fortman; 1773; (ad 8) beker C en D, François van Stapele; 1725 / 1749.

Fotonr. 53.255.22: A (of B) rechts, C (of D) links

Fotonr. 53.255.31: A en B

Fotonr. 53.255.32 C en D.

AD 10 DRIE AVONDMAALSSCHALEN

(kist in de kerk, bergruimte kansel)

1 x Diam. 39 cm., 2 x diam. 29,5 cm.; zilver; 1835.

Merken:

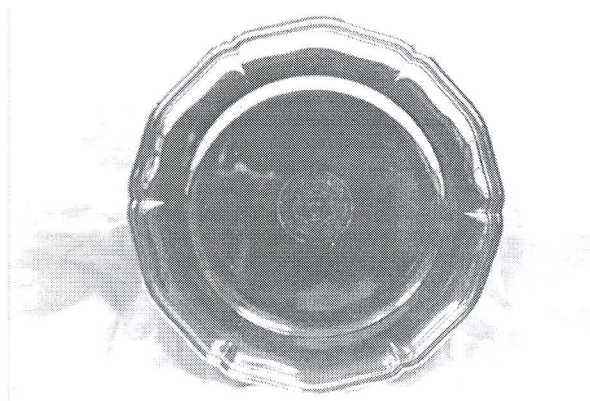
Lopend leeuwje [= eerste gehalte]

Minervakopje met A [= waarborgkantoor Amsterdam]

Jaarletter A [= 1835]

EA met adelaar? er boven in staande ruit [= meesterteken Egidius Adelaar, Amsterdam 1812-1838].

Fotonr. 53.255.14

AD 11 VIER AVONDMAALSSCHALEN (kist kerk)

Diam. 30,5 cm ; pleet; Zilfa; XXB (1981?).

Merken:

ZILFA PLEET 90 in rechthoek [= firmastempel N.V.

Zilverfabriek, Voorschoten]

A in cirkel met vier lobben [= jaarletter?]

Eekhoorn in cirkel [?]

Wapen Voorschoten

Fotonr. 53.255.15

AD 12 TWEE AVONDMAALSKANNEN

(I x kist kerk, 1 x vitrine kerk)

H.29 cm., diam. voet 13,5; tin; XVII / XVIII?

Fotonr. 53.255.20

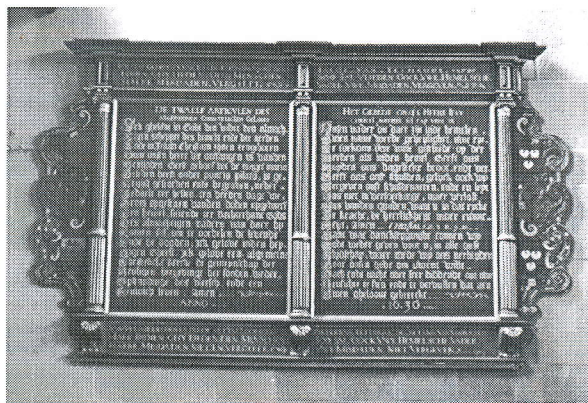
AD 13 PREDIKANTENBORD (torenhal)

H. 225., br. 375 cm.; geschilderd en verguld; door H.G. Bruggemans en J. Bruggemans; gedateerd 1869.

AD 14 FORMULIERENBORD MET DE TWAALF ARTIKELEN DES GELOOFS (kerk)

H. 225 cm.; br. 375 cm.; hout, geschilderd en verguld; door Wijbrand Jansz. van Toledo, gedateerd, 1636.

Fotonr. 53.255.25

AD 15 GRAFZERK (onder het podium)

H. 205 cm., br. 140 cm., hardsteen; Nicolaes Pieters. Van Overvelt; 1688.

AD 15 GRAFZERK (voor de kansel)

H. 2,50 cm., br. 140 cm.; hardsteen; Iohan Philip Brendell; 1735 en zijn huisvrouw Maria Hiddink; 1737.

AD 15 GRAFZERK (voor de kansel)

H. 2,03 cm., br. 141 cm.; hardsteen; Brechtina Wobbina Tiassens; 1767 en Iohannes Cornelis Rummerink; 1769 en Anna Margrieta Tiassens; 1770.

AD 16 TWEE KANDELAARS (avondmaalstafel)

H. 29 cm., br. voet 17 cm.; verzilverd koper; ontwerp dhr. Breuker; XX.

Fotonr. 53.255.17

AD 17 TWEE OFFERBUSSEN (kist kerk)

H. 22,5 cm., diam. monding 9,6 cm.; zilver; 1843.

Merken:

Leeuwkje + 1 [= eerste gehalteteken]

Minervakopje met C [= waarborgkantoor 's-Gravenhage].

I [= jaarletter 1843]

Herkomst: schenking van Ds H.P. Fortgens, 1933.

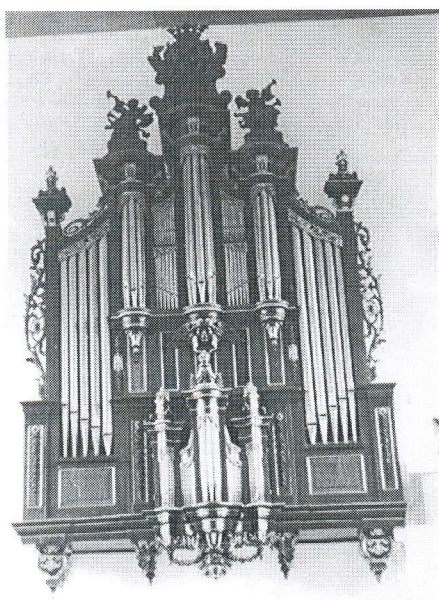
Fotonr.: 53.255.19

AD 18 ORGEL (in de merk, torenwand)

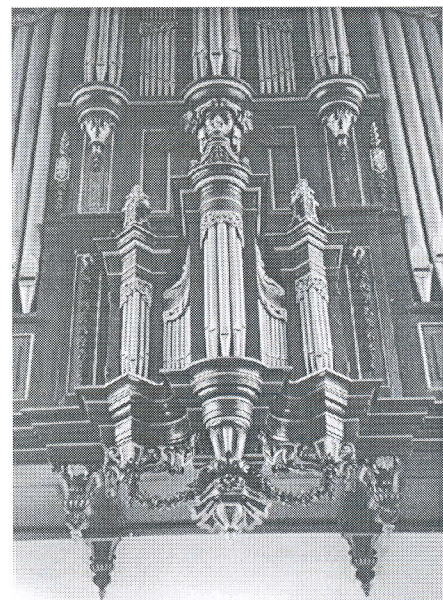
H. 600 cm., br. 370 cm.; houten kas; 1720 door Jacobus Zeemans; uitgebreid in 1913.

Staat: ingrijpend gerestaureerd door dhr. Lohman in 1840. De twee zijvelden zijn in 1913 toegevoegd. Het klavier dateert van 1953. Restauratie gepland (informatie 1994).

Fotonr. 53.255.30

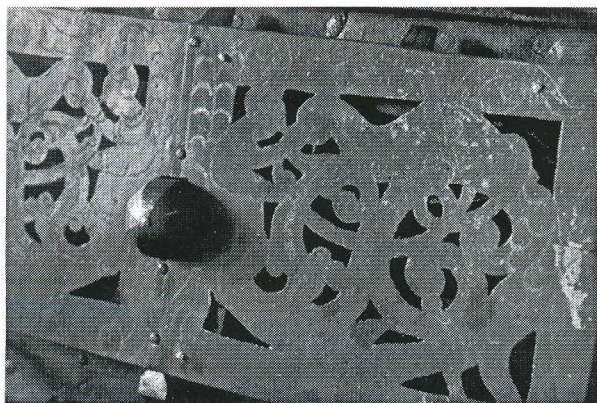
Fotonr. 53.255.23

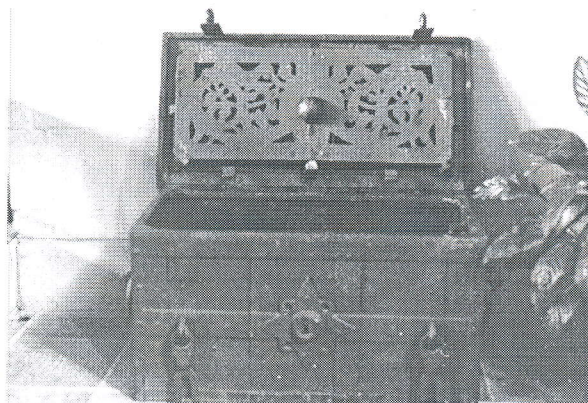
Fotonr. 53.255.24

AD 19. (GELD) KIST (kerk)

H. 45 cm., br. 86,5 cm., d. 46 cm.; hout en smeedijzer; XVIB

Fotonr. 53.255.28

Fotonr. 53.255.27 detail binnenkant deksel.

APPENDIX (voorwerpen die zich niet meer in de kerk bevinden)**A1. PREEKSTOEL**

Afmetingen niet bekend; geschilderd gietijzer; firma Enthoven uit Den Haag; ca 1868 (of later).

Staat: werd omstreeks 1961-1962 uit de kerk verwijderd en bevindt zich thans in het in de historische afdeling van het Rijksmuseum te Amsterdam.

A2. ZANDLOPERHOUDER

Afmetingen niet geïnteriseerd; geel koper; datering onbekend.

Staat: bevindt zich op Kasteel Duivenvoorde en maakt aldaar deel uit van de collectie.